

ספר האורה

כולל פסקי דינים והלכות

מיוחס

לרבינו שלמה בר' יצחק ז"ל

הגדוע בשם רש"י

חלק ראשון

יצא עתה לאור עפי' כתב יד ישן נושן שנשאר מעובן הנאון חיד"א ז"ל והביאו בספרו שם הגדולים אות א' סי' 76. והשנתיו מהרה"ג החכם הכולל מוהר"ר יצחק רפאל אשכנזי רב באנקוני באטליא. ועם השואה עם עוד שלשה כתבי יד אחרים. א) הנמצא ביד החברה הנכבדה כל ישראל חברים בסאריה. ב) כ"י מאוצר הספרים באקספארד קובין 563. ג) כ"י ניכ מאקספארד קובין 564. שהיה מלפנים בעקד הספרים של הרב החכם הגדול מוה"ר חיים מיכל מהאמבורג. והובא באוצרת חיים אות ה' סי' 174. גם עפי' השו"רים אשר נדפסו בסדרם הגדול דפוס קונשטאנטינא שנת ה' תקס"ו.

זיוד ומסודר עם הערות ותקונים ומראה מקומות מתלמוד בבלי וירושלמי וספרי נאונים קדמונים. ועם מבוא גדול בראש הספר.

ממני

שלמה באבער

מלבוב.

הוצאה לאור והפצת ספרים

"יהדות"

בני-ברק

תש"ם

(ח) נעורת נסה חיישינן. דקה לא חיישינן (ט) חול הנס חיישינן. חול הרק לא חיישינן
 (י) קוטמא נהילא חיישינן (יא) [אבק] דרכים לא חיישינן. (יב) חבנא ועבד (כווני) [כוונא]
 חיישינן. לא עבד (כווני) [כוונא] לא חיישינן. (יג) חושי וכל דמנייהו חיישינן. (יד) שערי
 וכל דמנייהו לא חיישינן. (טו) כל מיני קטניות לא חיישינן. לבר מחימצי וחפצי.
 (טז) כללא דמילתא כל דחביש לא חיישינן. כל דסריך חיישינן. (יז) ועוף שניצוד בדבקה
 בדה גפא כשירה. (יח) בתרי נפא טריפה. (יט) ואי שהא ומסניא כשירה. (כ) זכרים
 המנחין זה את זה אין בהם משום ריסוק איברים. ואי נפיל לארעא חיישינן. (כא) הני
 דיכיי [דנתקי] [דפתקי] גנבי יש בהם משום ריסוק איברים. (כב) [בית המטבחיים אין
 בהם משום ריסוק איברים] צפרניו נועין בקרקע עד שמיניע לארץ. (כג) נפילה שאמרו
 צריכה בדיקה (כד) כנגד כל ההלל כלו. אם שהתה מעת לעת אינה צריכה בדיקה
 וכשירה. (כה) עמדה אינה צריכה בדיקה מעת לעת. (כו) עקרה ידה לעמוד. אף על פי
 שלא עמדה [עקרה] רגלה להלך. אף על פי שלא הלכה. (כז) ורב חסדא אמר ננערה
 לעמוד אף על פי שלא עמדה. וספק דריסה עד דמלייא ליה תריסר ירחי שתא אסור.
 (כח) והיכי דמידרסא חיותא צריך בדיקה (מספק) (כט) [מכפא] דמוחא ועד אשמא.

הערות

שם איחא דקמא חיישינן ופירש"י נעורת שכרי ובעולין הנקטין מן הפשתים כשמתפצין אותן. גם לפנינו
 בנמרא שם דקדקתא לא חיישינן. ופירש"י דקה מן הרקה וגם הוא נעורה. (ט) חול הנס. שם רף ניב
 רעיא. (י) קוטמא נהילא. שם ניא עיב. עיש בפירש"י. (יא) אבק דרכים לא חיישינן. ציל חיישינן כמו
 שהוא בנמרא שם. (יב) חבנא ועבד כוונא. כציל הוא שם. עיש בפירש"י וכן הובא בערוך ערך
 כוונא. ופי' חבילה. וכן הוא לנכון בכל כיו. (יג) חושי וכל דמנייהו. שם שב. (יד) שערי וכל דמנייהו
 לא חיישינן. בנמרא שם הני חיישינן וכתב שם במסורת הש"ס. גי' סהריב שיף לא חיישינן. (טו) כל
 מיני קטניות לא חיישינן לבר מחימצי וחפצי. בנמרא לפנינו נירבא אחרת כל מיני קטניות אין בהם
 משום ריסוקי איברים לבר מן רוביא חימצי אין בו משום ריסוק איברים. חפצי יש בו משום ריסוק
 איברים. עיש בפירש"י. אולם גי' הערוך בערך חפצי כל מיני קטניות לא חיישינן לבר מחימצי וחפצי
 הוא כירכת האורה. רק לפנינו היתה הגי' המצי בהיא. ועיש בערוך הסלם גם בערך חפצי. ויש
 גורס לבר מחימצי. וכן הוא העיקר עיש. ובפרדס נשפטו המלות. כל מיני קטניות לא חיישינן ונשאר
 רק המלות לבר [ציל לבר] מחימצי וחפצי. וראיתי בכ"י ב' הגי' ניב חפצי בהיא אבל בכ"י א' גי'
 הירבא חפצי בחיית. (טז) כללא דמילתא כל דחביש לא חיישינן כל דסריך חיישינן. וכן הוא בכל
 כיו. ובנמרא שם הירבא כללא דמילתא כל טידי דמסרוק אין בו משום ריסוק איברים לא מסרוק
 יש בו משום ריסוק איברים. ועיש בפירש"י. ובפרדס הירבא משובשת כללא דמילתא כל דחפוק
 חיישינן כל דסריך לא חיישינן. וציל כמו לפנינו ובכ"י האחרים. (יז) ועוף שניצוד בדבקה. עיין בנמרא
 שם ובפירש"י. ועיין בערוך השלם ערך דבק. (יח) בתרי נפא טריפה. עיש בפירש"י. (יט) ואי שהא
 ומסניא כשירה. בכ"י א' ובי' ואי שהיא וקיימא ומסניא כשירה. ובכ"י ג' ואיסתויה [ציל ואי שהיא]
 וקיימא ומסניא כשירה. ובפרדס גי' שהתה וקיימא ומסניא כשירה. (כ) זכרים המנחין. חולין ניא עיא.
 (כא) הני ריכרי דנתקי גנבי. בנמרא שם הירבא הני רוכרי גנבי. ועיש בפירש"י גם הני שם אין חוששין
 משום איברים. ובפרדס הני דוכרי דפתקי גנבי יש בהן משום ריסוק איברים והינם כל דמחורין מחמת
 יראה אבל מחורין סהת תשובה [השכרה] [תשובה] מעליא עבר. והוא כלשון המרא שם. (כב) בית
 המטבחיים. הוכפתי כמו שהוא בכל כיו ובפרדס. והוא בנמרא ניא עיב. וגם הכיום צפרניו נועין. הוא
 בנמרא שם. (כג) נפילה שאמרו. נמרא שם. וסכאן מוכא. בתמים דעים בכ"י. סיי קניה. (כד) כנגד כל
 ההלל כלו. בנמרא שם כנגד בית ההלל כולו. וגם נירכת רש"י כנגד כל ההלל. וכן בתמים דעים כנגד
 כל ההלל כולו. (כה) עמדה אינה צריכה בדיקה מעת לעת. בנמרא שם עמדה אינה צריכה מעת לעת
 בדיקה. ופירש"י עמדה אמתניתין קאי שפלה מן הג' ועמדה ולא הלכה אינה צריכה שהייה מעת לעת.
 (כו) עקרה ידה לעמוד. בנמרא שם הני פסטה ידה לעמוד. וגם בתמים דעים כביא עקרה ידה.
 (כז) ורב חסדא אמר. שם שם. (כח) והיכי דמידרסא חיותא. בפרדס בטעות הובא דמידרסא חיותא. ציל
 דפרדסא. (כט) מכפא רמוחא ועד אשמא. עיין חולין ניר עיא. ועיש בפירש"י ובתוס' שם דיה אילמא.

ובכל דוכתא דכי מינקיב מישרפא מינה (ל) אי איכא סומקא להדיא מדיפה. וסימן
לשריפה שנים עשר הודש בזכרים ובנקיבה אם ילדה תוך שנים עשר הודש (ה) שרייא
לאחר :

[קו] הלכות גיעולי בצים.

(ה) גיעולי בצים מותרות. (ו) ומאי ניהו הני ביעי דאזובניהו תותי זנתא למיעבדינהו
אפרוהים ודחקיניהו זנתא ולא יתיבא עלייהו. אי נמי בצים [דסבגן] מארעא
דלא עבדן אפרוהים שריין. וליכא למיחש להו דילמא ארהישו. וכיעתא דרמיא זנתא
ולא גמר קליפתן החיצונה שרייא. ולית בהו משום אבר מן ההי. (ג) וכיצה סמאה
אסורה (ד) וכיצה טריפה אסורה. ואפרוה של ביצה טריפה מותר. (ה) והיכא
דאיעיבא ביצה טריפה בהדי בצים אחרות. אפילו בארף כולן אסורות. דביצה השונה
היא ולא כשלה. (ו) ואית דאמרי כי אמרין דלא כשלה. היכא דנולדה בשבת ויום
טוב. והוי ליה דבר שיש לו מתירין. ואפילו בארף לא בטיל. אבל ביצה טריפה דאין
לה מתירין ודאי כשלה. (ז) וצריכה רובה ביצה וששים והיא אסורה. כששים ואחת
והיא מותרת. והני מילי דאית בה אפרוה. אבל ביצה של עוף טמא שנתבשלה עם
ביצים טהורות אינה אסורה. ואינה צריכה שיעור. דקיימא לן דביעי ולא כלום.
(ח) וכיצה האיכתכשיל בהדי בישרא (ט) אסור למיכלא כהלבא. דאמרין בלעה מן
בישרא :

[קו] הלכות איסור חלב ודם.

(ה) אסור למיכל כבדא בקרידא. אלא היכא דטוון ליה מעיקרא ושלקו ליה
בתר הכי. אבל אי שלקו ליה מעיקרא אסור. והני מילי כבדא. (ג) אבל טהלי שמנא
בעלמא הוא. (ג) והלכתא בין כבדא בין טהלי ומישפודינהו כשפודא תותי בישרא שרי.
עלוי בישרא אסור. ולדין אסור לגמרי בין תותי בישרא. בין עלוי בישרא לפי

ה ע ר ו ת

בפרס בשקות מכפא דאפסא ועד מוחא. וציל מכפא דמוחא ועד אפסא. וכיה לנבון בכיי אי ובי
ובתמים דעיב. אבל בכיי גי בשקות מיפא דמוחא עד איפסא. (ב) אי איכא סומקא להדיא. כיה בכל כיי
נס בתמים דעיב. אבל בפרס בשקות אי איכא תומקייא להריה. (ג) שריא לאלתר. אחר זה כתוב
בכיי גי סליקו הלכות טריפות. ובכיי אי סלוק להו הלכות צימת הנידין ושבורת יד והגל ועצם ועצד
בכהמה ועוף ודריסה ונפילה :

[קו] (ה) גיעולי בצים מותרות. חולין סיד עיב ופי' גיעולי בצים עיין כרשיי שם. ובתוס' שם דיה גיעולי
והביאו בשם הערוך שפי' שהכו התרנוולת על בית רחמה ומפלת בצים שלא נמרו. ולשון
גיעול כמו שורו עיבר ולא יגעיל (איוב כ"א). ולא נמצא זה בערוך שלפינו. וגם הראיש חולין פי'
סי' סיב הביא פי' הערוך ועיש כמעדני יום טוב. (ג) ומאי ניהו כוי. כל זה הוא לשון בההיג הי'
ביצים (דפוס וויניציא דף קליא ע"ד). (ג) וכיצה סמאה אסורה. זה ליחא כבהיג. (ד) וכיצה טריפה
אסורה. כהיג שם. והוא סמרא תמורה. ליא עי"א. (ה) והיכא דאיערבא ביצה טריפה בהדי בצים
אחרות. כהיג שם. ובתשובות הגאונים שערי תשובה פי' ק"צ. והוא סמרא ביצה גי עיב. (ו) ואית דאמרי
כוי. לא נודע לי לפי כוון בזה. (ז) וצריכה רובה ביצה כששים והוא אסורה. כבהיג שם הובא אסר
רב נהמן ביצה כששים ואין ביצה מן המנין והי"מ כביצת אפרוה. והוא כחולין ציו עיב. (ח) וכיצה
ראובשיל בהדי בישרא. כהיג שם. וכן הוא בתשובות הגאונים שערי תשובה פי' קצ"א. (ט) אסור
למיכליה כהלבא. כיה בכל כיי. גם בשערי תשובה שם. אבל כבהיג הני אסור למיכלא בכמכא. ופי'
מין תבשיל לקטוח מעודה שיש בו נסיבוי דהלבא והמאה. עיין ערוך השלם ערך כמד :

[קו] (ה) אסור למיכל כבדא בקרידה. ר"ל אם נתבשל בקרידה. ועיין בחולין קי"א עיב. (ג) אבל טהלי
שמנא בעלמא הוא. שם שם. (ג) והילכתא כוי. שם שם. דרש מרסר הלכתא בין כבדא בין
כתלי תותי בישרא כוי עיש כשרשיי ובתוס' שם. ועיין בסור יו"ד פי' מ"א. ובעל ארחות היום ח"ב
ע"ד 356) הביא והריש י"ל כתב כוי. וכוון למאמר האורה שלפינו. וגם המרדכי חולין פי' תליא

שהשפודין שלנו שוכנין אצל האש. ופעמים שמים זנב השפוד ונמצא התחתון עליון. אבל הם היו תולין בתנורים שפיהם למעלה. (ד) ואי איכא בי רוני תותי כבדא אסור (ה) דרמי דכבדא קפי :

[קנ] דין הכהל.

(א) הכהל קריעו ומוצא את הלבו. לא קריעו אינו עובר עליו ומתה בשלו בפני עצמו בהלבו בקדירה הדשה מותר. (ב) כיצד קריעו שתי זעריב ומהו בכהל. ושתי לבשולי בקדירה. והיני דלא עביד ליה הכי שרי למשווייה לכתחילה אבל לבשוליה לכתחילה לא :

[קנ] דין כבד.

(א) כבד שנמצא בתבשיל והוא ניטל מן העוף לנמרו. ואחד בן נתבשלו בין בצלי בין בקדירה עם התבשיל ושאר הבישר משערים כשישים בין הבישר ושאר תבשיל דבישר לאו מין כבד הוא. שהכבד דם הוא. אלא שהתורה התירה כנגד הדם. ובשר העוף והמיק והירקות הוה ליה מין בשאינו מינו ומשערינן ליה בשישים כשאר איסורין שבתורה בנותן טעם שהם בשישים. (ב) אבל אם התך העוף ונשאר הכבד עם אבר אחד מן העוף. כל אותה התיכה שהאבר תלוי בה נדונית ככבד. וכוליה הוא התיכא דאיסורא. ובי משערינן ככוליה התיכא משערינן. שצריך להיות שישים כנגד כל אותה התיכא כולה. ומיהו עוף אף על גב דלענין שיעורא נידונה ככבד. לענין מינה לא והשיבה ככבד אלא ממין העוף שהוא. ואם אין בקדירה ממין אחר שישים באותה התיכה לא בטלה. ואפילו במאה עופות ממינה דהא מין במינו הוי דאלו הכבד כשהוא לבדו נחשב הכבד כעוף ובמק ובקיבה רבולו לאו מין כבד הוא. אבל עכשיו כהשכב דבוק בהתיכת העוף הוי כל ההתיכה אסורה ומסלקינן כל מין כמי שאינו. ואם נשאר במק ותבשיל שישים בכל ההתיכה שהכבד תלוי בה מותרת. התיכה עצמה אסורה. ואם לאו הכל אסור. דכולהו סבירו להו דמין במינו לא בשיל. והתיכה עצמה נעשית נבילה. ואוסרת כל ההתיכה כולן. וכולהו סבירא להו (ג) דכל מין במינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו. אבל כשהכבד לבדו ואין בתבשיל שישים כמותו. התבשיל והכבד מותר (ד) כדאמרין הכבד אוסרת ואיזה נאסרת ואם מתובלת אוסרת ונאסרת :

הערות

הביא ומסק רש"י משפודין דירן לעולם אסור וע"ש. (ד) ואי איכא בי רוני. שם. וע"ש במירשיי. (ה) דרמא דכבדא קפי. שם. וע"ש במירשיי :

[קנ] (א) הכהל קריעו כ"י. משנה הולין קיש ע"א. (ב) כיצד קריעו. בגמרא שם קיש ע"ב :

[קנ] (א) כבד שנמצא בתבשיל. בב"י היריא מהובר זה לסימן שלפניו. אבל הוא דין לעצמו. והוא דין כבד. לכן רש"י סימן בפני עצמו. וכל הסימן הובא בספר תמים דעים סי' קניג ומתחיל כהוב בספר האורה כבד שנמצא בתבשיל. ובדין כבד עיין בפרד"ס סי' דכ"ב ורכ"ד (לא בשם האורה) ועיין בתשובות הכמו צדפת סי' ע"א. ושם הובא תשובה בשם ר' יצחק בר יהודה ז"ל. וכן עיין שם סי' ע"ב ובתערות הרב הר"י מיללער. (ב) אבל אם התך העוף ונשאר הכבד. עד סוף הסימן הובא בארחות חיים ח"ב (נד 355) המתחיל וריש זיל כתב. וכוון בזה לספר האורה שלפניו. (ג) דכל מין במינו ודבר אחר סלק את מינו. הולין קי ע"ב. (ד) כדאמרין הכבד אוסרת. שם ק"א ע"א :

[קו"ב] דין לב.

(ב) ולב שנתבשל בדמו שלא נקרע אסור כל זמן שלא יקרענו. (ג) כדאמרינן הלב קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר. (ד) ואיתי בבית רבי לב שנתבשל בקדירה בנופו של אפרוח נסרך בו כברייתו והתירו רבי בששים באפרוח. לפי שכל אפרוח נעשה חתיכה דאיסורא ובעינן ששים באותה חתיכה. (ה) ומאן דשחט בר יונה או אווזא ומטוי ליה בתנורא. לא בעי למלחיה ולמקרעיה. דכי בעינן קריעה ומליחה לקדירה. ובישול. אבל לצלי כיון דמנח ליה לבית השהיטה לתחת לא צריך לא קריעה ולא מליחה. כמו לקדירה. אבל ראש שלא נקרע ונתבשל עם המוח. בין נמלה בין לא נמלה אסור. מוליאחא לקדירה אסורה. אבל לצלי בשפוד או על גבי נהלים שריא. ודוקא שאין בו תבלין או ביצים אבל נתן בו תבלין או ביצים אסור. (ו) ומי ששחט אוזיים ותרנגולים ובני יונה והוציא הכבד שלהן והריחן ומלחן מבפנים ומבחוץ. ואחר כך נטל בשר שלוק ובני מעיין שלוקין וערב אותן עם תבלין וביצים ומלא בהם תרנגולים או בני היונה או האווזין וקשר אותם שלא יצא כלום ובשלם בקדירה הכל מותר. ואם נשתיר מן הכבד ולא הכיר בהן עד לאחר בישול ודאי אסורין הן. כיון שהכבד אסורה לקדירה הוא וכל שעמה היכא דמתובלת. ואם איכה מתובלת אסרת ויניה נאסרת. (ז) ואסור לבשל את הכבד במים לבדו ולא עם הבשר עד שיצלה אותו תחלה על האש. ואסור לבשל המוח שבראש:

[קה] דין נקירת הבשר.

(א) המשה הוטי איכא בחיותא. תלתא משום הרבא. ותיתי משום דמא. דשהלא ודכפלי ודכוליתא משום הרבא. דירא ודלועא משום דמא. (ב) המשה קרמי איכא בחיותא (דכנהלא) (דשהלא) ודכפלי ודכוליתא משום הרבא. דמיקרא ודביעי משום דמא. (ג) ונפקא מינה להיכא דצלאן אלו משום הלב אסורין. ואלו משום דם מותרין. שהאור שואבת את דמן ועוד הנך דמשום הלבא התבינה ומלחינהו [אסורין] והנך דמשום דם

הערות

[קן] [ק"ב] (א) ולב שנתבשל. זה אינו מובא בתמים דעים שם. ועיין בעין זה בספר הפרדס ולא בשם האורה כי רמיה. גם בארנות היים היב (ע"ד 355) הובא זה ג"כ בשם הרי"ש ז"ל. והוא המאמר שלפנינו. (ב) כדאמרינן. תולין קים עיב. (ג) ראיתי בבית רבי כ"ו. וכן הובא זה בארנות היים שם והוא הביא הלשון ומעשה בא לפני רבי. אולי תלמיד אחר כתבו בשם רש"י. או הם דבריו רש"י בעצמו. והכוונה לרבו של רש"י ועיין בתשובות הכמי צרפת סוף סי' ע"ב. (ד) ומאן דשחט בר יונה. זה הובא בספר האסופות כ"ו דף מ"ד ע"א בשם ספר האורה. (ה) ומי ששחט אוזיים ותרנגולים. גם זה הובא בארנות היים שם. והביא כתב הרי"ש ז"ל מי ששחט כ"ו. וכיון דספר האורה שלפנינו. (ז) ואסור לבשל המוח שבראש. וכן הביא הרמב"ם פ"ז מהי טאבלות אסורות הי"ז. וכתב עליו הרב המינר וז"ל המנהג הזה לא פשט בכל ישראל שאין מבשלין מוח של ראש. ובמקומותינו מוציאין המוח מקדרת הראש שהיא נתן בו. ואח"כ קורע הקרום שעליו ומולחו והרי הוא מותר אפילו לקדירה. ועיין בסור י"ד סוף סי' ע"א :

[קה] (א) המשה הוטי איכא. בכ"י חרדיא רשום דין נקירת הבשר. אבל בכ"י א"י כי וגי רשום דין נקירת הבשר. והמאמר המשה הוטי איכא תלתא משום הרבא כ"ו. הוא כנראה תולין צ"ג ע"א אפר אב"י ואיח"א רב ידורה המשה הוטי הו. תלתא משום הרבא. ומירש"י הי חופי הו הי מקומה ובהם הוזכר של איסור. (ב) המשה קרמי. שם שם. (ג) ונפקא מינה כ"ו. זה לא נמצא לפנינו בנמצא שם. ותקתי המאמר כמו שהוא לנכון בכ"י א"י כי השמים המעתיק מן ומלחינהו. ע"ד ומלחינהו. ובכ"י ב"י וגי המאמר נקרא ג"כ בחסר. ובצ"ל וגי' להיכן הצלאן אלו משום הלב אסורין [אלו משום דם מותרין] שהאור שואבת את דמו וע"ד. ואלו דמשום הלבא אי התבינהו ומלחינהו אסורין והנך דמשום דמא אי

אי התכנינו ומלחינו [שרי. ד] והאי תרבא דקליבוסתא אזור וענוש כרת. וזה חלב שעל הכסלים. (ה) תרבא [דעל] וושהא דהובלילא וסניא דיבי. ועל [קרקשתא] [קשתא] דכרבשתא דלא מהבר בכרכשתא. (ו) ותרבא דהובלילא דהוא תרבא דעל כבדא. ותרבא דעל בוליתא (עס) [עד תרבא] חורא דתותי מתני דפסותא. (ז) דעל כריסא. ותרבא דניד הנשה. וקרמי והומי דכפלי והומי דבוליתא ודקרמי ודכוהלא כולדו אסורין. משום כל חלב וכל דם לא תאכלו [ויקרא נ' י"ז]. (ח) תרבא דלבא שרי. (ט) צריך שיוציא כל מוח שבראש. (י) וצריך שיקה כל החלב שעל הכליות. ושלמשה מן הכליות. וחלב שעל גבי העצמות שתחת הכליות. ועצם נופו שתחת הכליות ישליכנו ולא ישאר אפילו כשעורה אחת. ואם השאר חייב כרת. ועוד צריך שיפול ניד הנשה כולו ויהתוך הירך כולו. ולא ישאר מניד הנשה כולו בכל הירך אפילו כחוט השערה. וישבור העצמות שהן בירך שיש בהן שמנונית ניד הנשה. וישלך אותו לחוץ וישול השמנונית שבירך וישול החלב והקרום שעל גבי החול [וישליך] [וישליך]. הוורידין שבחול שהן חלב. וישול הקרום שעל הכליות. והחוטין שבתוך הכליות. וישול הקרום שעל הכסלים. והוטין שבתוך הכסלים. שהן המשה חומים שלשה בכסל ימין. שכל אחד ואחד נחלק לשנים חוטין. ושנים חוטין בכסל שמאל. שכל אחד ואחד נחלק לשלשה חוטין. ובין כולם הם שנים עשר חוטין. ויברוק אהריתין וישרש אותם עד שיטול את כולם. ולא יניח מהם אפילו כחוט השערה. ואם הגיה חייב כרת. והייב לישול החלב שעל גבי הקיבה עד אנה בדקין. (יא) כדאמרין ריש מעיא כאמתא בעיית גרידא. (יב) וישול החוטין שתחת הירדים. ושתחת הלשון שהן כראש. וישול החוטין שבצואר שהן אסורין משום דם שבתוכן. ואל יניח אפילו כחוט אחד בכל הבהמה. לפי שיש חוטין שאסורין משום דם. (יג) [ויש חוטין שהן אסורין משום חלב]. של טהור ושל כסלים. (יד) [אסורין משום חלב. של יד ושל להיים משום דם. ואל יניח קרום כבשר לפי שיש קרום שאזור משום חלב. ויש קרום שאזור משום דם. של טהור ושל כסלים] ושל כליות אסורין משום חלב. ביצת בהמה. ושתחת מוח שבראש משום דם. אותן חוטין ואותן קרומים שאסורין משום חלב אין להם תקנה אלא בעקירה והשלכה. ואותן שאסורין משום דם תחתן אותן וטולח אותן ואפילו לקיחה שפיר דמי

הערות

התכנינו ומלחינו [שרי. ד] והאי תרבא דקליבוסתא. שם סב. ועיש במידש"י. (ה) תרבא [דעל] וושתא דהובלילא כ"ו. מצאתי המקור שנובע מן בהג' ה' מריפות (דסוס ווינציא דף כ"ב ע"א) עד משום כל חלב וכל דם לא תאכלו. (ו) ותרבא דהובלילא. וזה ככל כ"י אבל בכה"ג לפנינו הגירסא ותרבא דחלב ליבא. אין ספק שצ"ל דהובלילא. וראיתי בכה"ג הוצאת הר"ע הילדעסהייסער. ד"ל (צד 529) ונמצא לפני ותרבא דהובלילא ותוקן הרב הג"ל באסצע שצ"ל דחלב ליבא. אין ספק כמו שראה בנדפס. אבל הסתית בזה הגירסא הנכונה. (ז) דעל כריסא. כ"ה בכל כ"י. ז"ן בכה"ג הוצאת הרב הילדעס הייסער. אבל בכה"ג דסוס ווינציא בסעות דעל. מרבא וצ"ל כריסא. (ח) תרבא דליבא שרי. בהג' סם. (ט) צריך שיוציא כל מוח שבראש. מכאן הוא דברי בעל האורה. וצ"ל לעיל מי ק"ו ... הערה י"א. (י) וצריך שיקה כל החלב שעל הכליות ושלמשה מן הכליות. כל זה נמצא במהנוד וויסרי כ"י ע"פ דין נקי של בשר וניקרה. וסתחיל צריך אדם שיפול כל חלב שעל הכליות בקצת שינויים ע"ש. ובמהרה הוא בשלימות יותר מאשר הובא במהנוד וויסרי. (יא) כדאמרין ריש מעיא כאמתא בעיית גרידא. הילין צ"נ ע"א. וזה לא מובא במהנוד וויסרי סם. (יב) וישול החוטין שתחת הירדים. הובא במהנוד וויסרי סם. ושם מובא רק וישול את החוטין אשר תחת הירדים כולן ואת החוטין שבצואר שאסורין משום דם. וזה הוא לפנינו בכ"י. (יג) ויש חוטין. הובא כ"י. (יד) אסורין משום חלב. הובא כ"י. וזהו המעתיק מן ושל כסלים עד ושל כסלים.

ומותר ואסור לאכיל חלב ודם אפילו כשיעור חיטה אחת. שנאמר כל חלב וכל דם לא תאכלו [ויקרא י"ד י"ג]:

[קט] דין מליחה.

לענין מליחה הלכה למעשה (א) מדיה ומלחה לאלתר. (ב) ומניחו על גבי כלי מנוקב. (ג) ושורה כרי הילוך מיל. (ד) ואחר כך מנפצו ממלחו יפה יפה. הילבך חייב אדם למלוח את הבשר ביותר ולהרכות עליו מלח. ולא תהא המלחה גלגליתא. ולא דקוקיתא. משום דלא נפיק דמא מן בשרא. (ה) אלא במלחה דכעין הוסי. (ו) כדאמרינן רב דימי מנהרדעא ממלח להו במלחה גלגליתא ומנפין ליה ממלחיה. כי היכי דלא נפיל מלחה במיא בשעת הדחתה. ולהדר דמא וליפיק במיא והדר ליבלע בישרא לדמא. אלא מנפין ליה ממלחיה מאכראי ומרח ליה במיא. (ז) וזה שאמרו חכמים מליח הרי הוא כרותח. שאם נמלח עם חלב הרי הוא כצולה הבשר בדלא נקריה לחלב מינה ואסור לאכול אותו הבשר לעולם. (ח) וכבוש הרי הוא כמבושל. שאם מלח הבשר בקערה. דמי כאלו בשלו בקדירה בדלא מלחה ואסור לאכול אותו בשר לעולם. ואפילו צלי אלא ימכרנו לנוי. והקערה אין לה תקנה עד שינעילנה. (ט) פירוש אחר כבוש בחומץ ותכלין הרי הוא כמבושל. לפי שחוקק החומץ מוציא את הדם ומצוה כמו מלח. ולפיכך אם ישם התיכת בשר בדלא מלחה בחומץ כרי למצוץ הדם ויש עמה התיכת איסור. הרי הוא כאלו נתבשלו יחד ושתייהן אסורות. כמו אם נמלחו יחד שתייהן. (י) ודגים ועופות שמלחן זה עם זה אפילו בכלי מנוקב אסורין. (יא) משום דדגים רפו קרמיהו [וקדמין] ופליגי. (יב) ועופות קמיטין ובתר דניחי דגים פליגי עופות ובלעו דגים בשר ובשר מותר. מפני ששניהן פולטין בשרה כאתה וסודין לפלוט ואין יכולין לבלוע. (יג) ומליחת בשר שאמיתה שבני אדם טימין אותו במלח. לא יפה הם עושין ששמוננות של חתיכה כיון שנטמן במלח נצטק בהן הדם ואינו יוצא. והיו לן לעניות דעתן דאין מלחין אלא על גבי כלי מנוקב. ואם עבר ומלח הבשר אסור. משום דמליח הרי הוא כרותח. (יד) [ושורה הדם והוא כמו שנתבשל בה אבל מכל מקום אם לא נשתהא הבשר כשיעור מליחתו דין הוא להתירו ולהתיר הקערה ועוד מדין אחר יש להתירו משום דמליח הרי הוא כרותח דאמרינן. הני מילי] דאינו נאכל

הערות

[קט] (א) מדיה ומלחה. הולין קייני עיא. (ב) ומניחו על גבי כלי מנוקב. כנסרא שם אפר שמואל אין מניחין בשר מלוח אלא על גבי כלי מנוקב. וכן הוא בהרמב"ם הי מאכלות אסורות פ"ו ה"א. (ג) ושורה כרי הילוך מיל. כן הביא גם הרמב"ם הי מאכלות אסורות פ"ו ה"י. ועיי' במגיד משנה שהביא כסם הרמב"ם ז"ל שכתב ושיעור צליה. וכי בהו כתב ושיעור מליחה כשיעור צליה. פירשו הגאונים כרי הילוך מיל. (ד) ואח"כ מנפצו ממלחו יפה יפה. בנמרא שם ומנפין ליה. פירש"י ומנפין ליה במלחה לאחר זמן מפני שהדם נבלע בה. אבל מלח רקח אין צורך לנפץ שהוא נחת טעמה. (ה) אלא במלחה דכעין הוסי. בעל העיסור הביא המלח לא יהא עבה אלא רק דק דקקתא כגון חמי דבבחי נפקי עביל וזה לא כאשר הביא בעל האורה. (ו) כדאמרינן רב דימי מנהרדעא. חולין קייני עיא. והוראת גלגליתא פירש"י מלח נסה. והגרוך כערך גלל די פירש חוק באבן ויהי מלשון אבן גלל [עורא הי. ה. ז.] וזה שאמרו חכמים. חולין קייני עיב. (ח) וכבוש הרי הוא כמבושל. שם שם. (ט) פירוש אחר כבוש בחומץ ותכלין. וכן פירש"י חולין קייני עיב. וכן הוא בהרמב"ם הי מאכלות אסורות פ"ו ה"י. (י) דגים ועופות דגים רפו קרמיהו כו. נמרא שם ועיין בפירש"י ובתוס' שם דיה דגים. (יב) ועופות קמיטין. כי בשראי שם. (יג) ומליחת בשר שאמיתה כו. לא יפה הם עושין כיון והיו לן לעניות דעתן כו. נרא כי הוא לשון הגאונים ואולי נובע מבעל העתים שדרכו לכתוב כן. (יד) ושורה הדם כו. הוספתי כס

מין בשר הוא. וכן שאר חתיכות. ואף על פי שהאיסור מחמת דם בא הדר נעשית נבילה. ואם אינו דבוק לחתיכות הרבה עמו לא אסר אלא כדו טעמו. מפני שהכבד אוסרת ואינה נאסרת שעשויה לפלוש ואינה חוזרת וכולעות. ואף לרברי האומי ששלוקה אוסרת ונאסרת. מפני שבשעת שלוקה חוזרת וכולעת ונאסרת בנותן טעם. ואם היה שם ששים מטעת ביסולו ועד שלוקחו לבטל טעמו אין לחוש לא לבליעתו ולא לפליטתו. והוא עצמו מותר ואם מתובל התבשיל הכל אסור. ואפילו יותר מששים. וחמה אני הואיל והכבד עצמו היתר. (ג) היה לנו לשער במאי דנפיק מיניה. (ג) דכי אמר רבי ברדייה משערינן כשההתיכה איסור. ואף לרבי נרמה כן. אלא שאינו רוצה להתיר. (ד) אי לאו דאיכא ששים ברדייה. ומעשה בא לפני רבי בכבד שאינו דבוק ואסר. ואף על פי שהוא בששים ולפי שזין במינו לא בשיל. וכשנוכר לאותו ששינוי הכבד אוסרת ואינה נאסרת אמר לי ככל מה שפירשת. ופי משערינן. אילפס וקדידה נופה משעדינן. וכן רבי נודה. וכשאינו דבוק ונלכשל עם שאר חתיכות כולן מועלות לבטלו. ולא הוה מין במינו מפני שהכבד כולו דם נמור הוא. אבל התורה התירה. אבל דבוק בחתיכה ונתבשל עם שאר חתיכות התיכה עצמה נעשית נבילה. ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה. ומעשה בא לפני רבי בלב דבוק ושיער רבי דם שבו בששים בחתיכה שנדבק בה והתיר. ולא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה. אלא כשנתן בה טעם. (ה) אבי העזרי העתקתי מאיש ירושלמי :

(סו) דין כחל.

על הכחל אני משייך. שאני לא שמעתי קודמו ומוציא את חלבו להתירו עם הבשר. לא לכתחילה ולא לדיעבד. אלא להתירו בפני עצמו. אבל כחל שנתבשל עם בשר אוסר בששים כשאר איסורין שבתורה. וכן הלכה רווחת בין שהוא כחל של מניקה בין שהוא כחל שאינה של מניקה. אלא תלקו בדבר משום גזירה. וצריך לחטט שינוי אם בא לאכול אחריו בשר :

הערות

(סד) ה) הובא באיסור והיתר סי' ס' גם כן אחי המאמר שלפניו כתיב כי גדול. וכן נמצא בתשובות הכסי צרפת סי' ע"ב בקצת שינוים קטנים. (ג) היה לנו לשער במה דנפק מיניה. באריה הני' מה לנו לשער במה דנפק מיניה. (ג) דכי אמר רבי. באיסור והיתר דכי אמרו רבותינו (ד) אי לאו דאיכא ששים. אחר זה חסר באיסור והיתר המלות ברדייה. ומעשה בא לפני רבי בכבד שאינו דבוק ואסר אף על פי שהוא בששים והשמים המעתיק מן ששים עד כששים. (ה) אבי העזרי העתקתי מאיש ירושלמי. זה היא הוספה וליתא באיסור והיתר והבינה לרבינו אליעזר ברי יואל הלוי סבונא הראב"ה דל :

(סו) ה) דין כחל. הובא באיסור והיתר סי' ס"ג ולפני זה נמצא באריה שם סי' ס"א דין לב ואחר כך במי' ס"ב הובא אלו תשובות שהשיב ר' נרשום בר צדוק לר' שלמה ברי אליעזר על מה ששאל על הלב שנתבשל בקרירה עם שאר התיבות של בשר והובא שם ניכ והבי' פרש רבינו ר' יצחק הקדוש סי' כ. ואחר הסיום נמצא דין כחל. ואודות ר' נרשום בר צדוק ראיתי בנחלת שד"ל צר 13 שהביא בשם ספר אסיפות כ"י 113 שכתב אלו תשובות ה"ב ר' נרשום בר צדוק לכן אחרתו וכרינו איסור והיתר) והבי' פירוש לנו רבינו יצחק הקדוש סי' ע"ב. והוא תוא המאמר שלפנינו באיסור והיתר ובנחלת שו"ל כצר 26 הביא רבינו יצחק הקדוש רבו של ר' נרשום בר צדוק. וראיתו במאנצין ח"י (1883) צד 72 הביא הרב החוקר דר' נראם ניכ בספר אסופות לב שנתבשל בקדרה עם שאר חתיכות והביא ניכ כי הסיום הבי' פירש לנו ר' יצחק הקדוש מי'ב. ונראה מדברי שד"ל והרד"י נראם כי בספר אסיפות כתוב וכן אחרתו כמקום באיסור והיתר כתוב לר' שלמה ברי אליעזר לכן לא הוכירו את שמו ונעלם מפני דבר אידותיו :

[סו] דין ניקור.

(ח) השיב ר' יצחק הלוי לרבינו שלמה בר יצחק נשמתו עדן על ניקור בהמה חיה על ניקור יריכי החיות ששאל. בקי אני בו שהוא בקי בחדרי תורה ומכודר לו על בוריה אבל שלא יחשיבנו חביבו נמכוה על דבריו. על כן אני כותב לחבידי מעמי הגיד ותורתו, כך הוא הדין (ג) בלא שום חטישה מצוה לנקר החיה כמו של שור ושל כשב ועז וכל מה שאסור בידך בהמה אסור בחיה בכל הירך, והשוך של משה הימנו. (ג) שקורין צנקרין, וכן שומן ניד הנשה, וכן בכנפי העוקץ בוקא דאטמא. צריך לנקרו מן בית הפרשות שלו (ד) שקוראין קודייל. עם אותו (ה) שקוראין אנקיא. צריך העצם של בוקא דאטמא וכל הניקור כנגדה כמו של בהמה לפי שהגיד ראשו נכנס תחת אותו העצם, ואם יש ארס שמפשט כנגדו על דבר ראוי לנדות, ונוטה הוא לצד מינות לפי שלא חלקו רבותינו בין חיה לבהמה אלא בחלבים הקרבים לנבי מוצת. אבל הגיד וכל הבא מכוהן אסור (ו) כדתנן ונוהג בבהמה וחיה, והשומן ישראל קדושים הם נהנו בו איסור, וגם איסור השומן אסור בשל תורה. (ז) כמו ששנינו בפסחים העצמות והגידין ישרפו לששה עשר וכי דאמר רבינא לא נצרכה אלא לשמנו. (ח) ותו גרסינן הוהר בדברי סופרים יותר מרבני תורה. שרבני תורה יש בהן עשה ולא תעשה. ודברי סופרים העובר על דברי סופרים חייב מיתה, ומה ששנינו ישראל קדושים הם נהנו בו איסור דברי סופרים הוא, ולכך יש להחמיר עליו הרבה :

[סח] (ח) השיב ר' יצחק בר יהודה לרבינו שלמה בר יצחק ניע. על ניקור הצבי והאיל (ג) על ידי חיה מעשה, וכבר הייתי יושב בכיתו של רבי זכור לטוב (ג) ונקרו לו איל לצורך סעודת בתו וראיתי שלא נקרו מן הירך כי אם ניד הנשה בלבד, ורבינו היה מתעסק בדברים אחרים ולא הרגיש בדבר, והיה לבי נוקף כי אם אמרה אהא כמורה הלכה בפני רבו, ואם לא אומרה יבוא הדבר לידי עבירה ולדי תקלה. ושאלתי את רבינו בלשון שאלה, איסור שומן של ניד הנשה אם נוהג בחיה או לאו, ואמר לי וודאי נוהג בחיה שיישראל קדושים נהנו בו איסור בין בחיה בין בבהמה ושאר גידין האסורין, משום הלב אין צריך ליטול מן החיה, כי אם אותם שאסורין משום דם וצוה למנקר לנקר ירך של איל כדרך שמנקרין ירך של איל כדרך שמנקרין ירך של בהמה :

הערות

[סז] (ח) השיב ר' יצחק הלוי לרבינו שלמה בר יצחק ניע. הוא רכו של רשיי, וכן הובא כל זה באיסור והיתר סיי סיה, וכן הובא התשובה במררכי ריש סרק ניד הנשת, ובאויז חיא סיי תמיד, והובא בחפשי מסמונים סיי יג, ובשבלי הלקס חייב ביי, ובכל הפקומות הובא בשם רבי יצחק הלוי, וכן בתשובת חכמי צרפת סיי סייס הובא התשובה ובכ"ס הגי' ר' יצחק הלוי רק המררכי יחסה לר' יצחק בר יהודה. (ג) בלא שום חטישה, באיסור והיתר וכחפש מסמונים בלא שום המיה. (ג) שקורין צנקרין, וכן הוא ברשיי הולין עיי והוא המלה (cans crine) (ד) שקורין קודייל, באיסור והיתר קודייל וציל כמו לפנינו והוא conde. (ה) שקורין אונקא, באיסור והיתר שקורין הנקא הוא המלה hanche. (ו) כדתנן ונוהג בבהמה ובחיה, חולין סייס ע"ב. (ז) כמו ששנינו בפסחים העצמות והגידים ישרפו לששה עשר, סההיס סייג ע"א. (ח) ותו גרסינן הוהר בדבר סופרים, עירובין כ"א ע"ב :

[סח] (ח) השיב ר' יצחק בר יהודה לרבינו שלמה בר יצחק ניע. הובא ניכ באיסור והיתר סיי סיה וכן בתשובת חכמי צרפת סיי סייס ובהפש מסמונים סיי יג ובאויז סיי תמיד ובשבלי הלקס חייב ביי. (ג) על ידי חיה מעשה, באיסור והיתר הנירסא על ידי מעשה שהיה. (ג) ונקרו לו איל לצורך סעודת בתו, הובא בתמים דעים סיי קמיד, ונראה כי גם זה הביא מספר האורה כי כסי קמיג רסום ספר האורה, והביא וז"ל מעשה היה כתינת בתו של ההב רבינו שלמה ז"ל על נקור צבי ואיל ובאו ושאלו